

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на Васил Валентинов Гешев
„ИДЕИ ЗА ЕЗИКОВАТА ЧИСТОТА В ИСТОРИЯТА НА
БЪЛГАРСКИЯ И ПОЛСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК“

по професионално направление

2.1 Филология (Славянски езици – Полски език)

от доц. д-р Величко Иванов Панайотов, СУ „Св. Климент Охридски“

Биографични бележки

Васил Гешев е завършил Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в магистърска програма по славянски филологии, профил с полски език през 2021 г. Зачислен е в докторантура към Катедрата по славянско езикознание през 2022 г. с научен ръководител доц. д-р Диляна Денчева. Едновременно с това е назначен през 2022г . за редовен асистент по практически полски език към същата катедра и има преподавателска дейност със студенти от различни курсове.

Участва в организирането на Петнадесетите славистични четения на Факултета по славянски филологии и също така е сред съставителите на сборника с доклади от четенията през 2023 г. Участвал е и в културни прояви на Полския културен институт, както и в културни събития на катедрата.

Обща характеристика на научната продукция

За настоящата процедура Васил Гешев е представил три публикувани статии в рецензирани научни издания.

Дисертационното изследване със заглавие „ИДЕИ ЗА ЕЗИКОВАТА ЧИСТОТА В ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИЯ И ПОЛСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК“ се състои от увод, четири глави, заключение и библиография с общ обем от 121 страници.

Темата на дисертационното изследване е свързана с актуални и значими за езикознанието проблеми за чистотата на езика, разисквани не само при формирането на славянските езици, но актуални и днес.

В **уводната** част са заявени целите на изследването, методите и подходите, очертани са някои ограничения на работата. Като своя основна задача докторантът вижда характеризирането на общата пуристична ориентация на българския и полския колективен усет, степента на успех на възрожденските пуристи и отражението на дейността им върху съвременните съпоставяни езици, а преследваните цели са свързани с постигането на интердисциплинарност, изграждането на критериален апарат и скала за оценяване като основа за адекватна съпоставка на пуристичните прояви в българския и полския език. За основен предмет на изследване докторантът смята чуждото културно и езиково влияние и реакциите спрямо тях изразяващи се в езиков пуризм. Използваните методи не са ясно обособени, но от разсъжденията на автора могат да се извлекат намерения за прилагане на описателния метод, метода на статистически анализ и съпоставителния метод.

Първа глава *Научен апарат* предлага обзор на научните понятия, използвани в работата, които са обособени в седем части тематизиращи класификацията на видовете пуризм (с опора върху осите на Джордж Томас), дефинициите за нация, национален език (по Конрад Бран), книжовен език, диалект (по Стойко Стойков, Питър Трудгил),

билингвизъм, мултилингвизъм (по Надка Николова), колективно несъзнавано (по Юнг).

Втора глава *Обща картина на зараждането на националните езици* също притежава сложна вътрешна структура и йерархия, изградена е от две части, наричани от дисертанта подточки, а в рамките на втората част са обособени три подчасти. Първата част представя най-ясно изявените екстралингвистични фактори, довели до оформянето на един език. Авторът си поставя за цел тук да отговори на въпроси като тези как се формират културите, кое води до създаване на нациите, как политическите граници понякога изкуствено разделят езика.

Във втората част дисертантът прави обзор на историите на България и Полша по отношение на сходствата и различията в чуждоезиковите влияния, навлизането на лексика с неславянски произход, както и по отношение на пуризма. Сравнено е количеството чужди думи в полския и българския език, сравнени са и езиците, от които най-често се заемат думи в единия и в другия славянски език. Основният фокус, както отбелязва Гешев, за целите на научния труд пада върху Българското възраждане и Просвещението в Полша, и оформянето на съответните национални езици.

Третата глава *Степени на външно влияние и реакции срещу тях* се характеризира с най-висока степен на диференцираност – три части с по четири подчасти при първите две. Следвайки еднотипен подход подчастите проследяват *Бележити фигури в пуристичната дейност през Българското възраждане, следосвободенския период*, разглеждат техните възгледи за култивирането на националния език, осъзнатите и неосъзнати манипулации и политически влияния. Акцентът е поставен върху дейността на Александър Теодоров-Балан и Иван Богоров като пуристи, приложени са извадки от думи, срещу които те се борят, разглежда се и отношението им

към регионализмите. От полска страна във фокуса на анализа е поставена дейността на аналозите на двамата български учени в Полша - Александер Лентовски и Владислав Неджведски, ревностни защитници на пуризма и тук също са приложени списъци с примери на думи по тематични области, срещу които се борят, както и отношението на учените към регионализмите.

Обобщени и нагледно представени са идеите на българския и полския пуризм в съответствие с осите на Джордж Томас, което като наблюдение е приносно.

В третата подчаст 3.3. *Разлики в съотношението на чуждата и домашната лексика между книжовния език и диалектите* са изведени разликите в България и Полша между книжовния език и диалектите, с оглед на разликата в съотношението между чуждиците и родните думи. Потърсен е паралелизмът между турските думи в българския и немските думи в полския език по отношение на езиковото влияние на съседа и реакциите срещу тези думи.

Четвърта глава *Статистически данни от речник в съвременния български и полски език* показва съотношението между думите с различен произход и представя накратко статистически данни, ексцерпирани от четири полски и български речника, за да установи в каква степен в Полша и в България се приемат чуждиците и до каква степен пуристите успяват да противостоят на тези тенденции. Според изнесените данни чуждите думи в българския език са около 30%, а в полския около 20%.

Заклучението извежда приликите и разликите между полския и българския пуризм, акцентирайки на приликите, произтичащи от политическо подчинение, обществени тенденции, отношение диалекти - книжовния език и др. Изведени са и някои наблюдавани разлики, като е

отбелязано и по-сериозното количество чужди думи в съвременния български език в статистическо отношение.

В съпоставките между двата славянски езика приносен е екстралингвистичният поглед по отношение на географската, историческата и социологичната действителност, както и анализирането на пуризма въз основа на теорията на Дж. Томас.

Като цяло се е получил един завършен, самостоятелен и оригинален текст, със своя специфика и ясни научни характеристики. Сред достоинства на труда не на последно място трябва да се изтъкне неговата четивност, звучи увлекателно, което, според мен е несъмнен плюс за всеки научен текст, ако не иска да отблъсне своя читател. Дисертацията ще бъде интересна и при сравнителни проучвания, поради което препоръчвам да бъде издадена, след редактиране на някои дребни технически грешки.

Приносите от автора са коректно отбелязани. Авторефератът отразява точно структурата на дисертацията.

Не се забелязват некоректни цитирания.

Препоръки и бележки

На места изказът на текста се нуждае от прецизиране, за да бъде по-ясен и по-точен. Такъв случай откриваме например на стр. 3: „Макар да е почти невъзможно да се обхване всеки влияещ фактор, географията, културата и всички вторични влияния и наслоявания, все пак част от основните важни неща, довели съвремието са обозрими“. Трябва да се коригират и имплицитни твърдения от типа на „хиляди народи по света“ (стр. 29), и изобщо текстът се нуждае от още едно изчитане за отстраняване

на технически и печатни грешки, което би следвало да се направи преди издаване на труда, което препоръчвам.

Като цяло се е получил сериозен, и приносен труд, който има своя физиономия и е добре оформен.

Според чл. 71. (1) от “Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” “Рецензиите и становищата завършват с положителна или отрицателна оценка”. В този смисъл подчертавам, че авторът е представил научно изследване, което е значимо и говори за достатъчен научен потенциал. В заключение, Васил Гешев има необходимия минимум научна продукция, сериозен научен потенциал и добра преподавателска и научноизследователска дейност. Това, както и общите положителни впечатления от работата на докторанта, ми дава основание да подкрепя напълно процедурата за придобиване на образователната и научната степен доктор на Васил Гешев в направление 2.1 Филология, (Славянски езици – Полски език).

6 февруари 2026 г.

Доц. д-р Величко Панайотов

